

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 100

číslo: 22

31. května 2020

Cena: 8 Kč

Projekt „Klatovské varhany“ na křižovatce

V letech 2016-2019 jsme se formou veřejné sbírky připravovali na generální opravu dvoumanuálových pneumatických varhan z dílny Organa, umístěných na kůru Sboru Dr. Karla Farského v Klatovech. Opravy se ujal varhanář Peter Nožina. V roce 2017 ji zahájil demontáží prvního manuálu a rekonstrukcí některých ovládacích částí. Dřevěné součásti varhan byly deponovány na kůru kostela.

Po skončení sbírky, v níž bylo vybráno přes 289 000 Kč včetně dotací města Klatovy, byly prostředky dle zákona o veřejných sbírkách poskytnuty varhanáři v plné výši na dokončení druhé etapy projektu. Během suchých sezón léta 2018 a 2019 však bylo zjištěno, že dřevěné součásti pneumatického systému seschly tak, že se již nedají použít a jejich repase či náhrada za nové by opravu neúměrně prodražila, nehledě na nutnost další nákladné opakované údržby.

Byla by škoda, aby se dílo nedokončilo, zejména vzhledem k dárcům do veřejné sbírky a s ohledem na slibnou spolupráci náboženské obce s klatovskou ZUŠkou, jejíž studenti by měli v budoucnu možnost školícího nástroje přímo v kostele s výbornou akustikou. Mistr varhanář navrhl jako alternativu možnost demontáže stávajících pneumatických varhan a instalaci jiného adekvátního nástroje s mechanickým systémem, který nevyžaduje tak vysokých nákladů a údržby. Naše pozornost se tak přesunula k opatření náhradního nástroje, nejdříve německé provenience, jehož získání nyní komplikuje uzavření hranic v souvislosti s epidemií. Napadlo nás tedy vznést naši popotávku po mechanickém dvoumanuálovém nástroji také v českém, případně slovenském prostředí prostřednictvím církevního tisku.

Základní požadavky na parametry nástroje jsou poměrně variabilní, jeho rozměry mohou být až do 8 metrů šířky, 4,5 metru výšky a 3 metrů hloubky. Dalším žadáním parametrem je dvoumanuál a mechanický systém ovládnutí vzdušnic. Nástroj by měl být úplně či částečně funkční a jeho cena včetně opravy a reinstalace by neměla přesáhnout 400 000 Kč, což byla původní výše rozpočtu oprav. Další specifikace parametrů, např. rejstříků, je uvedena na stránkách www.klatovske-varhany.cz.

Pokud by se v Čechách nějaký mechanický varhanní nástroj k prodeji vyskytl, budeme rádi za tip. Pište na adresu tomas.prochazka@ccsh.cz.

Děkujeme.

Tomáš Procházka
a Jana Marcinková-Smolová

Vnější tvář islámu: pohostinnost v Africe a Asii i náboženská netolerance v Evropě

Za ta léta, kdy jsem pomalu kráčet islámským zeměpásem, jsem se setkal s neobyčejnou pohostinností ze strany muslimů: pozvání na čaj nebo kávu nelze spočítat, ba ani odhadnout, také pozvání ke společnému stolu bylo nespočet a mnohokrát jsem byl pozván k muslimům k bezpečnému přenocování. Úcta a pohostinnost prokazovaná (mnohdy špinavým) pouťníkem je inspirující a vrhá velmi pozitivní světlo na celý islám.

Muslimové, kteří mě pozvali – ať už na oběd nebo na noc k sobě domů – nehleděli na mě oblečení, hleděli dovnitř, ptali se mě na cestu, na víru, na to, jak žijeme u nás doma. Nezajímali se příliš o to vnější, mířili hlouběji a sami se často rozprávěli o své víře. Bylo zřejmé, že běžný muslim necítí absolutně žádnou nelibost vůči křesťanům, ale když jsem na první cestě po Íránu – ještě před svou konverzí – odpověděl na

otázku po vyznání, že jsem hledající bezvěrec, nechápali a v jejich očích jsem znatelně klesl. Bylo jim mě líto, až mi jeden Íránec poradil, abych raději odpovídal, že jsem křesťan, neboť to všichni více méně predikují, a ještě dodal, že je lepší být křesťanem než bezvěrcem, ať prý o tom alespoň přemýšlím. Bylo mu líto, že je můj život tak plochý, bezsmysluplný. Muslimové v arabských zemích

Pokračování na str. 4

Psali jsme před sto lety

U sv. Mikuláše v Praze I. na Hod Boží svatodušní měl slavnostní promluvu o Duchu svatém vanoucí v novém hnutí nábožensky obrodném, dr. K. Farský, jež v posluchačstvu, jak inteligenti souhlasně se vyjádřili, zůstala hluboký dojem. Na to sloužil zmíněný kazatel za přísluhy duchovenstva zpívanou mši sv., při níž chór svatomikulášský připravil věřícím pravé hody. „Inu, byly to duševní hody svatodušní!“ pravil přítomný inteligent. Chrám byl nabit ve všech svých prostorách.

U sv. přijímání spousta lidu všech stavů... Český zápas 28. 5. 1920, s. 8

Prosby o Ducha svatého v Liturgii, modlitbách a písních

Padesátý den po Velikonocích nastávají Svatodušní svátky neboli Letnice, které naši pozornost a soustředěnost zaměřují k Duchu svatému. O něm nacházíme mnohotvárné svědectví v Bibli, v tradici i přítomnosti křesťanství. Působí skrytě v lidských srdcích (Ř 5,5), ale projevuje se i navenek viditelnými plody (Ga 5,22-24). Významné svatodušní motivy obsahuje Liturgie – bohoslužba, kterou pravidelně nebo příležitostně slavíme. O Ducha svatého také prosíme společně i osobně v modlitbách a písních.

V naší Liturgii již v samotném úvodním apoštolském pozdravu zaznívá: „Milost Pána Ježíše Krista a láska Boží a účastenství Ducha svatého se všemi vámi!“ V novozákonním řeckém znění je výraz „společenství Ducha svatého“ (2 K 13,13). Je tím vyjádřeno, že Duch svatý vytváří skutečně společenství církve a buduje pravé vztahy mezi křesťany. V Liturgii podle dr. Karla Farského je slovo „účastenství“, které pro nás může znít archaicky. Je tím míněna aktivní účast Ducha svatého, jeho působení v křesťanské bohoslužbě. Skrze něho se stává bohoslužba křesťanů smysluplná, neboť má být konána v Duchu a v pravdě (J 4,24).

Prosba o Ducha svatého se zařazuje ke čtení z Písma a kázání, abychom správně slyšeli a porozuměli zvěstovanému Slovu. Duch svatý či Duch Boží je vyznáván s Otcem a Synem v Krédu, které navazuje na zvěstování. Ve druhé části Liturgie se svátostí večere Páně je důležitou modlitbou tzv. epikléze. Prosba o Ducha svatého se vztahuje jednak k prosbě o posvěcení přinášených darů chleba a vína – a pak ke společenství věřících, aby bylo pro jejich přijímání Duchem posvěceno. V Liturgii Farského je tato epikléze spojena s odkazem a připomenutím letniční události v Jeruzalémě (Sk 2) a s obrazy ohně i vanutí. Prosíme Boha o Ducha svatého před přijímáním svátostí večere Páně, aby nás posvětil a sjednotil s Kristem i mezi sebou navzájem. Současně nás Duch sjednocuje s církví žijící a zápasící v tomto světě, ale i s církví vítěznou, která je s Pánem v nebi a bez ustání jej chválí.

V závěrečném požehnání, které má také trojiční charakter, je vysloveno přání, aby milost Ducha svatého zůstávala nejen s námi, ale i s budoucími. Slova jsou spojena s gestem žehnutí a s naznačením symbolickým pohybem rukou, že Duch svatý je seslán, sestupuje a přichází shůry.

Svatodušní spiritualitu dokládají mnohé modlitby a písně. V pravoslavi je velmi rozšířená modlitba: „Králi nebeský, Utěšiteli, Duchu pravdy, všudypřítomný a vše naplňující, pokladnice všeho dobra a dárce života, přijď a učiň si z nás svůj příbytek, očisti nás od každé poskvrny a spas naše duše, ty, který jsi dobrý.“ V západní tradici se k nejčastěji zhudebňovaným velmi známým duchovním tex-

tům řadí „Veni Sancte Spiritus“ a „Veni Creator Spiritus“. Svatodušní modlitby jsou plné symboliky obrazů a přirovnání ze světa Bible i mystiky. V modlitbě opata a arcibiskupa Anselma z Canterbury (zemř. 1109) je Duch svatý přirovnáván ke hvězdě, která orientuje při plavbě na moři, a také k bezpečnému přístavu v nebezpečném ztroskotání. Jan Blahoslav užívá obrazný příměr „libé horko nebeského slunce“. A v modlitbě kazatele Aloise Adlofa z doby probuzenectví jsou užívány výrazy, jako je oživení, probuzení a rozvážení.

Bohatství svatodušních zpěvů a písní poskytují kancionály katolické i evangelické a také náš husitský Zpěvník (č. 261-268; č. 333-335 a další). V našem Zpěvníku patří k nejoblíbenějším a nejčastěji zpívaným písním píseň „Přijď, ó Duchu přesvatý“. Byla zařazena v Českém misálu z r. 1920 do formuláře na Hod Boží svatodušní a jako autor překladu tohoto středověkého hymnu z latiny je uveden Alois Tuháček.

Velmi starobylou písní je také píseň, jejíž první sloka zní: „Otče, náš Pane, dejž nám Ducha svatého. Prosíme, ať se stane pro Krista, Syna tvého. Ať nás učí božského zákona pravdu znáti, prorocství falešného pilně se vystříhati.“ Karel Farský ji označoval jako píseň „husitskou“. Autorem textu této písně na starší nápěv je Kliment Bosák, původním příjmením Ursin. Přezdívka vyjadřovala jeho původní příslušnost k františkánskému řádu, zřejmě však přestoupil k utrakvistu a byl ovlivněn i luterstvem. Jeho písně obsahující reformační myšlenky se objevovaly v utrakvistických i evangelických kancionálech. V pobělohorském období byla píseň přejata i do Šteyerova kancionálu s tím, že v textu byla z věroučných důvodů provedena drobná úprava. Tato píseň byla tematicky vřazována mezi písně ke kázání, jako tomu bylo v Třanovského kancionálu či českobratrském evangelickém zpěvníku, ale také mezi písně svatodušní, jako je tomu v našem Zpěvníku (Zpěvník ČČSH, č. 264).

Liturgie, modlitby i písně dokládají skryté působení Ducha svatého v církvi každé doby i hloubku křesťanské zbožnosti. Odkazují k jistotě a spolehlivosti Ježíšova zaslíbení, že Otec dává svého Ducha těm, kdo ho prosí (L 11,13), a dává ho v plnosti (J 3,34).

Tomáš Butta

S křížovkami bývá kříž

V situaci delších nucených pobytů doma možná začal někdo z vás i častěji luštit křížovky. A tak mě napadlo se na tyto zábavné části novin a časopisů podívat trochu z jiné, zábavnější strany.

Dodnes si vybavuji vyprávění jednoho vedoucího vydání z jistého obrázkového periodika z let, kdy nám tady vládla jedna strana. Vysvětloval, jak jim několik autorů pro časopis dodávalo průběžně nové a nové křížovky. Ti je házeli do velkého šuplíku a pak si z nich redakční grafik vybral. Většinou spíše podle potřebné velikosti, zbývající na stránce, tu pravou do uzavíraného čísla. Onen, dnes již by se určitě nazýval - hezky anglicky - „editor“, měl jednou za čtyři týdny službu při závěrečných korekturách. A toho inkriminovaného dne zrovna probíhaly celostátní volby. A jak tak rutinně prohlíží stránky, napadne jej, jaksi tak z hecu, křížovku vyluštit. A hned po zjištění tajenky ho polil hrůzný pot!!! Zněla totiž: „Nevolit!“ Kdyby onu křížovku pustil do tisku, tak jej čekal jistý vyhozov z práce. Ne-li přezazení „k lopatě“. Na stole mu zvonily urgující telefony z tiskárny, kdy už tam korekturu zašle. Nebyl čas křížovku zaměnit. Nakonec dostal spásný nápad, že tajenka bude znít: „Nepolit!“ Předělal tedy v legendě svíslé jedno slovo. A pochopitelně úvodní text, vázající se k tajence. Nakonec se mi svěřil, že si snad nad smrti bude pamatovat tehdejšího hokejového reprezentanta Uvíru. Místo něj tam musel nakonec dát výraz „upírá“. Právě to „v“ z jeho jména totiž utvářelo onen „nevolící“ tajenkový slogan.

Rád křížovky luštím. Ale někdy si, jako literární autor, připadám, že přistupuji na stereotypní hru jejich tvůrců. Nakonec, posuďte sami. Kdykoli bylo v legendě křížovky: „jméno herečky Vránové“, bylo nutno vyplnit: „Alena“. Ale jak k tomu přišla její neméně dobrá i slavná kolegyně Gabriela? A herečkou je i Gabrielina sestra Miriam... Nikdy jsem nezažil, pokud se v křížovce vyskytuje výraz „OSA“, že by legenda zněla: „Ochranný svaz autorský“. Zaručené je tam napsáno: „symetrála“. Zde by se to dalo ještě pochopit jaksi z prostorových důvodů... Pokud zní legenda: „jméno herce Kohouta“, tak můžete vzít jed, že se na 99,9 % jedná o starého barda Národního divadla Eduarda. Ale proč tam třeba není jeho generační soupeř komik Jára, který si vzal těsně před smrtí mladou manželku Marcelu? A nakonec i významný dramatik Pavel Kohout si několikrát zahrál v (bytovém) divadle i ve filmu. A jeden současný herec Kohout má jméno Jaroslav. Proč na ně - určitě neprávem - autoři křížovek zapomínají?

A další výraz ze tří písmen: „alt“. Z devadesáti procent je v legendě potom: „ženský zpěvný hlas“. A nikoli: „starý (něm.)“. Pravda, jednou se, výjimečně, v legendě objevilo jako „klávesa na počítači“.

V jedné křížovce jsem kdysi objevil, že je hledaným výrazem jméno sympatického mladého (nikoli v televizi či rozhlasu „profláknutého“) sportovního redaktora. Přinesl jsem mu ji. A byl evidentně potěšen.

Křížovky, to je prostě stereotyp. Pokud je v křížovce „alan“, tak je vždy v legendě: „sarmat“. Bez mučení se přiznám, že nevím, co či kdo to je... Ale proč legenda nezni třeba: „jméno známého fotografa Pajera“? To nepochopím. To musí být každá křížovka předem předvídatelná, průhledná? Anebo je sestavuje univerzální robot?

Ale i tak, i když trochu stereotypně, vám křížovky i další „luštěnky“ bystří mozek i zrak...

Michal Stein

Z kazatelského plánu

Hod Boží svatodušní

Duch Hospodinův naplňuje zemi, on, jenž dává všemu řád, zná každou myšlenku. Aleluja! (Moudrost 1,7)

První čtení z Písma: Skutky 2,1-11(12-21)

Tužby velikonoční (IV)

2. Aby seslal na nás oheň posvěcující milosti a udělil nám dary poznání, víry, lásky a pokoje, modleme se k Hospodinu.

3. Abychom milostí Boží posvěceni a s Boží vůlí sjednoceni přijali podíl na věčném životě, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písma

Bože naší spásy, o Letnicích jsi uvedl svůj lid do veškeré pravdy, když jsi mu seslal světlo svého Ducha. Dej, ať působením téhož Ducha rosteme v lásce k tobě a k našim bližním! Osviť nás, Bože, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení z Písma: 1. Korintským 12,3b-13

Evangelium: Jan 20,19-23

Verše k obětování: Žalm 68,29-30

Verše k požehnání: Skutky 2,2,4

Modlitba k požehnání:

Bože naší spásy, vlij nám do srdcí svého Ducha, ať nás očistí a svou milostí posvěti, abychom vydávali ovoce dobrých skutků. Prosíme o te ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 261, 263, 265, 267

Unikátní damašský chrám:

od hromovládce Hadada až k mešitě s Ježíšovým minaretem

Umajjovská mešita v syrském Damašku je jednou z největších a nejstarších mešit světa. Byla přestavěna mezi lety 706–715 z křesťanské baziliky Jana Křtitele, která vyrostla na místě původního prastarého chrámu boha bouří a hromovládce Hadada (sumerský Iš-kur, akkadský Adad), jehož stavbu historikové datují do počátku 1. tis. př. n. l. Již staletí (podle některých historiků snad i tisíciletí) předtím místo sloužilo k náboženským účelům.

Po ovládnutí Damašku Římany v roce 64 př. n. l., byl Hadadův chrám přejmenován na chrám boha Jupitera, podle nejvyššího římského boha vládnoucího nebesům a rovněž hromům. Chrám byl velkoryse přestavován a rozšiřován, aby mimo jiné konkuroval židovskému jeruzalémskému chrámu, který nakonec padl římským úderem.

V roce 391 byl Jupiterův chrám na příkaz křesťanského císaře Theodosia I. proměněn a přebudován v impozantní křesťanskou baziliku, která sloužila křesťanům celkem tři století, z nichž sedm desetiletí bylo již po ovládnutí města expandujícími muslimy. Na příkaz šestého umajjovského chalífy al-Walida byla bazilika přebudována na kolosální mešitu dokončenou roku 715. Podle perského historika Ibn al-Faqihho pracovalo na přestavbě 12 000 řemeslníků a umělců z mnoha zemí (nejen) Středního východu; mozaiky v areálu chrámu jsou fascinující. Východní minaret mešity je známý jako „Ježíšův minaret“ a je

nejvyšším ze tří minaretů mešity. Zatímco papež Urban II. burcoval křesťany ke křížové výpravě v clermontské katedrále, zde v Umajjovské mešitě v reakci na křížová tažení později muslimové burcovali k odražení útoků a zahánání křesťanského vojska. V roce 1193 byl v areálu chrámu pohřben sultán Saladin. Celý chrámový areál je dnes přístupný. Cestovatel se může ponořit do historie a pozvednout srdce k nejvyššímu Bohu (ať už je jakéhokoli vyznání) a musím říct, že je (zcela subjektivně, a přestože jsem křesťanem) mým nejoblíbenějším chrámem na celém světě. Jeho historie, architektura, umístění, atmosféra a také živá současnost (nemám zde na mysli nešťastnou válku) je nedostihná, a je to právě tento chrám, který se stal mou pavlovskou „bránou do mystického Damašku“, abych potom po křtu konečně prošel damašskou bránou do Jeruzaléma.

Ano, oba významy platí. Podle dlouhé tradice se hlava Jana Křtitele nachází právě v prostorách Umajjovské mešity. V roce 2001 navštívil Umajjovskou mešitu v Damašku papež Jan Pavel II.

Před kolosální vstupní branou do areálu damašského chrámu najde cestovatel pulzující arabský bazar, kde může nakoupit nápadité arabské šaty, ochutnat zdejší nezaměnitelnou šawermu s jogurtem nebo skvělou silnou kávu. Kolem chrámu je několik krásných historických čajoven, kde pánové a překvapivě i dámy, a to dokonce samy bez mužů

(v jiných arabských zemích je to nemyslitelné), vychutnávají čaj, pokařují vodní dýmku, hrají domino a sledují všední denní ruch. V jedné z přílehlých čajoven dodnes působí tradiční vypravěč příběhů tisíce a jedné noci. V Damašku se kreativní architekti a stavitelé opravdu realizovali a pro milovníky arabské architektury je to skutečný ráj; to nejpříjemnější, co můžete v Damašku (až tam bude zase klid) udělat, je vychutnat si kávu v čajovně a potom bezcílně bloudit uzoučkými uličkami a nechat se pozvedat uměním starých architektů, kteří městu vtiskli neopakovatelnou atmosféru. Krásný cestovatelský den určitě zakončete v lázních a sauně, které mají v Sýrii mimořádně dlouhou a bohatou tradici.

Umajjovská mešita je významným muslimským poutním místem a mnozí muslimové toto místo navštěvují na své poutní cestě do Mekky. V období před velkou poutí zde cestovatel potká muslimy z celého světa oděné do svých nejlepších tradičních šatů v povznesené, velmi přátelské a bratrské náladě, kterou vždy (navštívil jsem místo mnohokrát v různých obdobích) prokazovali i mně, jakožto jinověrci.

Chrám je dokonalým dějinným průřezem náboženských tradic kořenícím na samém počátku kulturních dějin lidstva.

Ondřej Havelka,
Zdroj: info.dingir.cz

Nad Písmem

Nezamykejte se před ním

Jan 20,19-23

Milé sestry, milí bratři.

Co vás dnes potkalo hezkého? Jistě máte ve své blízkosti krásný strom, v jehož větvičce zpívají ptáci. Určitě cestou do práce nebo na nákup potkáte mnoho hezkých, byt' obyčejných věcí... Zpívající kos na štítě domu rozesměje a potěší určitě každého. Pokud jste si toho všeho náhodou nevšimli, tak to, prosím, zkuste napravit. Je přece dost jiných zamračených, protivných a jinak negativních lidí okolo a my – křesťané, k nim patřit nemusíme ☺. Vlastně ani nesmíme, pokud to myslíme se svým vztahem ke Kristu vážně. Média, politici či trendy současné společnosti nás zahlcují samou negací a ještě k tomu vulgární negací.

Křesťanova úloha, tedy bez výjimky každého z nás, je v rozšívání dobré zprávy evangelia, v šíření radosti, pokoje a smíru, ne ve stavění překážek a zamykání dveří mezi námi a světem. Učedníci měli tenkrát, prvního dne po sobotě, oprávněné důvody, proč se skrývat před světem. Snad proto se shromáždili za zavřenými dveřmi. Ovšem Vzkříšeného nezastaví ani protitankový zátaras, On otevírá Láskou všechny zámky a zátarasy. Vešel k nim a přinesl pokoj. My dnes a v našem prostředí se, Bohu díky, nemusíme bát. Přesto se mnohdy zavíráme za zavřené dveře našich sborů a často opakujeme,

„jé kdysi, to nás bylo... A zase tu máme tu škaredou a nechtěnou negaci... Jako bychom nechtěli slyšet slova Ježíšova: „Pokoj vám. Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás.“ Jistě, stojí to úsilí, odříkání a často i zuby zatnutí svědčit v této době o Kristu a žít život s ním, ale tak to bylo, je a bude. Potenciál našeho společenství je obrovský. Každý z nás má jiná obdarování a není tu rozdíl mezi tím, kdo stojí za oltářem či drží smeták v ruce nebo drží modlitební stráž.

Pán Bůh je Borec a jeho vynalézavost, jak člověka potěšit, je nekonečná. A nemusíme být zrovna pomazanými proroky, abychom nemohli

odkrývat to, co ostatní nevidí nebo nechtějí vidět. Z plna hrdla jako zpěvní ptáci máme za úkol ohlašovat to, co jedni nevidí a jiným chybí slova. Ano, i vy tam v té před lidmi zapomenuté visce, i tam má každým dnem zaznívat, že: „Ježíš je Pán.“

Pokud máte stále pocit, že vás dnes nic hezkého a pozitivního nepotkalo, otevřete oči a rozhlédněte se. Nechte vanout Ducha Božího a nebraňte se, nezamykejte se před ním do ulity skepse a nenálosti. Církev slaví narozeniny, to samo o sobě je důvod k velmi dobré náladě. Bylo, je a stále bude dost důvodů k radosti. Ježíš Kristus přináší Pokoj i do Letnic L. P. 2020. Amen. **Anna Holínská**

Bože, Otče náš, děkujeme ti za dar vidění, abychom mohli spatřit to veškeré překrásné tvoření tvých rukou. Děkujeme za dar slyšení, abychom mohli naslouchat jeden druhému. Děkujeme za dar citu, kterým můžeme obdarovávat nejen své bližní. Děkujeme za tvého Syna a našeho Pána Ježíše Krista, skrze kterého na nás sesíláš Pokoj. Děkujeme za všechny dary, dárky a dárečky v podobě rozkvetlého květu, dětského úsměvu, slunečního paprsku či rukou pohlazení. Děkujeme ti za svou církevní rodinu, kde nalézáme to, co konzumní uspěchaný svět nezná, tedy pokoj, smíření, toleranci, Lásku, porozumění, ... Prosíme tě, Pane, o požehnání, kéž bychom vedeni Duchem tvým svatým svědčili svými životy a službou tobě tak, aby bylo viditelné, slyšitelné i hmatatelné, že Vzkříšený Ježíš je i dnes Pán! AMEN

Křesťanská sociální etika - nadějná budoucnost

Položme si otázku: může být etika sociální a navíc křesťanská? Etikou rozumíme správná pravidla lidského jednání. Člověk na rozdíl od zvířete dokáže jednat a rozhodovat se na základě rozumové úvahy a zkušenosti jednotlivce mezi lidmi. Individuální etika se zabývá jednáním jednotlivců: zda lže, krade, podvádí, jak plní své úkoly v rodině a povolání, jaké požadavky klade na sebe, jak prožívá sexualitu, jak organizuje svůj volný čas, jaký má postoj k cizincům, třetímu světu, k problémům životního prostředí, zda je štedrý, lakomý, egoistický a jakými představami světa se řídí.

Sociální etika se věnuje morálnímu hodnocení sociální skutečnosti. Tedy sociálních útvarů, do nichž se zanesly interakce lidí. Posuzuje vztahy, struktury, systémy pravidel, řády apod. po stránce spravedlnosti. Snaží se institucionální útvary kriticky posoudit a dávat návrhy na zlepšení. Redukce sociální etiky na etiku individuální ruší samostatný význam sociální skutečnosti a opomíjí, že sociální zpevnění vzájemného působení ve strukturách, systémech, souborech pravidel a rádech představuje vůči individuálně přičitatelné praxi novou kvalitu.

„Křesťanská“ sociální etika se dotýká jak jednotlivce, tak společnosti. Vychází z rozměru zjevení, proto se odvolává na Písmo. Její ústřední jistoty lze ukázat a ilustrovat na několika hlavních biblických motivech. Jde o motiv stvoření: Celý svět je stvořen Bohem a je velmi dobrý, člověk je obrazem Boha a v člověku vrcholí dílo stvoření. Člověk je

stvořen jako muž a žena, stávají se jedním tělem a tím je dána společenská povaha člověka. Člověk je partnerem Boha a je Bohu odpovědný, proto má vládnout nad zemí, kterou má obdělávat a sžít. Do aktu stvoření přísluší i strom poznání dobrého a zlého. Člověk má dar rozlišovat a svobodu se rozhodovat mezi dobrem a zlem. Dále si připomeňme motiv exodu a smlouvy. V preambuli Desatera se uvádí: Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, já jsem tě vyvedl z egyptské země z domu otroctví (Ex 20,2); je to osvobozující správný čin. Izrael chápe svůj vztah k Bohu jako smlouvu, svůj zákon jako zákon smlouvy, ve smlouvě je Boží příslib a závazek lidu plnit zákon jako Boží vůli. Zákon obsahuje také povinnosti vůči druhým lidem a uspořádání sociální oblasti: milovat bližního jako sebe samého (Lv 19,18), to platí i ve vztahu k slabým, otrokům, vdovám, sirotkům a cizincům (Dt 15,5). Dimenze soci-

ální spravedlnosti vystupuje zvláště v projektu milostivého léta, kdy mají být osvobozeni otroci a všechny prodané a zastavené pozemky navráceny původnímu majiteli (Lv 25,2-55). Nelze opomenout sociální etos proroků, oni vystupovali a poukazovali na porušování smlouvy, modloslužbu, nespravedlnosti, zastávali se vdov, sirotků, utlačovaných, brojili proti úplatkům, lichvě... Volali běda těm, kdo strojí ničemnosti, páchají zlo na svých ložích, žádostivě dychtí po polích (např. Jr 7,5-7; Mi 2,1-3; Mi 3,1-4; Am 5,7; 5,8-12).

V Novém zákoně zaznává eschatologická etika Ježíšova, dochází k naplnění Zákona a proroků, neboť se přiblížilo Boží království s požadavkem o obrácení a následování (Mk 1,9-13). Ale ve středu této orientace stojí dvojí přikázání lásky a kázání na hoře. Rovněž apoštol Pavel radikalizuje důstojnost člověka jako obrazu Boha, relativizuje sociální přehradu: „Už nejsi otrok, nýbrž syn, a když syn, tedy z moci Boží dědic“ (Ga 4,4-7). Také apoštol Lukáš zaznamenává život křesťanské obce: „Byli jedné mysli a jednoho srdce a nikdo neřikal o ničem, co měl, že je to jeho vlastní...“ (Sk 4,32-35).

Vydeme-li z těchto předpokladů, můžeme odpovědět, že křesťanská sociální etika je reálná, v dějinách

osvědčená a dává cílové určení, principiální orientační postoj a dostatečnou motivaci pro angažovanost věřících. Konkretizace této principiální orientace na určité sociální kontexty předpokládá, že věřící křesťané mají v daných oborech kompetenci, která vychází nejen z Písma, ale také z tradice, historické zkušenosti a vzá-

ných příkladů našich předků. Proto praktikující věřící mají nejen erudici ze slyšeného Božího slova ve shromáždění církevních obcí, ale i právo, dokonce povinnost pozvednout svůj hlas na poli etickém a přiložit ruku k dílu k obnově společnosti a světa. A to je naděje všech pro dnešek a do budoucna. JSv

Dvojjazyčně či vícejazyčně?

Na počátku stojí úvaha, zda je lepší bránit a zachovávat čistotu jazyka nebo se otevřít jazykové globalizaci.

Jenže: Co je to čistota jazyka? Znamená to opouzdření, zakonzervování? Nejspíš ano. Jenže právě taková snaha je předem ztracená. Jazyk, lidská řeč, to je nezastavitelný proces. To je přival. Čistota v tomto případě neznamená nedotčenost, protože řeč sama o sobě vyžaduje souzvuk, dotek, jinak by celá tato signální soustava byla zbytečná. Každý jazyk byl ve svém historickém průběhu ovlivňován jiným jazykem. Čeština prošla silným vlivem řečtiny, latiny, později němčiny, francouzštiny, angličtiny, poslední dobou spíše angličtiny tzv. americké. Kdo se zabývá teorií jazyka i obecnou jazykovědou, ví, že tyto vlivy jsou přímo úměrné s rozvojem technickým, ekonomickým, sociologickým, jinými slovy: nové výrazy označují nové výrobky, nové technologie a nové sociální vztahy. Z češtiny pozvolna mizí nářečí - pokud zůstávají, tak spíše na bázi přízvuku a kvantity samohlásek než na bázi lexikální. To není neúcta k jazyku předků, to je pouze daň novému způsobu života, neboť se vytrácejí nebo zcela vytratily mnohé předměty denní spotřeby, jako jsou oděvy/kroje, domácí náčiní nebo hospodářská nářadí. Týká se to dokonce i pokrmů: původní, často regionální strava je nahrazena nezvyklými recepty s dříve neznámými ingrediencemi.

Ale dost! Tohle není ukňouraný zalozpěv. Jak praví zkušenost: když něco končí, něco nového začíná. Napadlo mne to, když jsem četla publikaci lužickosrbské autorky Rózi Domašcyny Druhé světy a knihu Jurije Brězana Příběhy o vodě. Editor první publikace a také jeden z šesti překladatelů je básník Milan Hrabal, který je rovněž spolupřekladatelem knížky Brězanovy a neúnavný i oceňovaný propagátor lužickosrbské literatury. Obě knihy vydala Městská knihovna Varnsdorf.

Při čtení těchto knih mě napadlo, že bychom měli umět vyvážit rozum a cit. O rozumných důvodech obohacování češtiny už byla řeč výše. A co emocionální stránka? Kdy člověk nabírá nejvíc řečových podnětů? V raném dětství. Proč bychom nemohli citlivě obohatit mateřský jazyk neobvykle pojmenovanými pohádkovými bytostmi - jak nám je přirozeně nabízejí příbuzné slovanské jazyky? Proč by se někdy náš Budulínek nemohl jmenovat třeba Pintlaš a Polednice třeba Serpownica. A kolik nových jmen bychom mohli dát lesním i vodním vilám, vodníkům i hejkalovi. Neztratili bychom ty naše původní postavičky, jen těm dosud nepojmenovaným přidali nová, překvapivá jména. A totéž platí třeba o vodě, o krasonázvech potůčků a tůň. Jednotlivé jazyky by se tak mohly nenásilně prolínat, dětská, ale i dospělácká fantazie spolu se slovní zásobou by se rozvíjely jako letní louka. Emocionální a pocitové obohacení - to je něco, o čem se příliš nepíše, a přitom se nabízí: bez křeče, bez povýšenosti. K tomu není třeba učestnosti, jen schopnost přijmout v jazyce pohled jiných barev, ale nesmazatelně líbezný...

Milena Fucimanová

Zmužilost, bratři!

Je ale zajímavé, že Pánu Ježíši podmínkou, aby někdo mohl být nazýván bratrem či sestrou, není jen příbuzenský svazek, ale duchovní pouto. Neboť tu platí, či mělo by platit v dnešní tak složité době: Všechno, co byste chtěli, aby vám lidé činili, činite i vy jim. Obsahem bratrství je tedy především láska a vzájemná úcta. I apoštol Pavel ve svém listu Římanům (12,16) klade důraz na mravní stránku každého křesťana. Chce vidět stopy lásky, když vybízí: Mějte pozorování jeden pro druhého. Nesmýšlejte vysoko, ale věnujte se všedním službám, je-li možno, pokud to záleží na vás, žijte se všemi v pokoji.

Italický kazatel a mučedník Savonarola, když umíral na hranici ve Florencii, zvolal na své dominikánské bratry ve víře: „Zmužilost, bratři! Život náš spočívá v činění dobrého a snášení zlého. Oboje jest krušné, ale oboje přináší užitek.“ Všichni jsme bratry a sestrami, vždyť prožíváme spolu historickou etapu morálních zkoušek. Budme si ne jen spoluobčany, ale bratry a sestrami. Spojme se něčím vyšším, než jen tím světským: penězi, vzájemným napadáním, závisť. Podle apoštola Pavla bratrství vyplývá především z pochopení, že všichni jsme jedním tělem. Proto se mějme rádi bratrskou láskou, v úctě dávejme přednost jeden druhému, v horlivosti neochabujme, z naděje se radujme, v problémech budme trpěliví, v modlitbách neochabujme. Prosme, ale také činně vše pro to, aby se i dnes uskutečňovala slova písně, která je nazývána též „bratrskou“:

„Jak rozkošné a milé / když bratří s druhem druh / jsou svorní při svém díle / a v srdcích jeden duch...“ -czka

V církvích se vžilo a stalo běžným oslovení: bratře, sestro.

Slovo bratrství je staré a našlo vždy dost hlasatelů i usku-

Můžete si přečíst

Požehnaná je bříza v Pumlumonu...

Keltské křesťanství prvního tisíciletí po Kristu na britských ostrovech je opředeno mýty a vzrušujícím tajemstvím a pro českého čtenáře vzhledem k absenci překladů představuje dosti neprobádanou oblast. Na stránkách časopisu Getsemany jsme se před časem mohli setkávat se statěmi Martina Grubera, dnes jáhna Církve československé husitské v Českých Budějovicích, který si danou problematiku zvolil pro své celoživotní bádání. O Velikonocích 2020 jsme se dočkali také knižního vydání souboru jeho statí s podtitulem „Kapitoly z keltského křesťanství“.

Na 160 čtivých stranách tohoto pozoruhodného spisku se dočkáme řady rozborů keltských legend, ať už těch známějších o králi Artušovi a jeho družině, o rytíři Parsifalovi a pochopitelně druidu Merlinovi, tak i s rozborů méně známých, zejména velšských textů. Dozvíme se leccos nového o bardech a jejich ponurých básních, o historických bojích keltských králů „britonů“ proti Anglosasům či Vikingům, o jejich vztahu k římské říši, o zakládání klášterů a především o životě a díle řady svět-

ců, biskupů či opatů, často mučedníků, konajících dílo Páně na úsvitu středověkých dějin nejen britských ostrovů, ale třeba i keltské enklávy v Bretani. Na své si přijdou i čtenáři, kteří pátrají po esenci keltské spirituality. Dozvíme se o vztahu Keltů k Panně Marii a k postavě Mabona, která v keltském světě odpovídá představě mesiáše, o andělech a čarodějích, podivuhodných zvířatech a dracích, o vztahu přírodních a náboženských symbolů, o duchovní a postní praxi světců a hlavně

o celé řadě zázraků, v nichž se kříží pohanské a křesťanské legendy.

„Jako nic křísí – často bezhlavé – oběti bezpráví, a když jsou občas sami hlavy zbaveni, vytryskne zářný pramen na místě poprav. Kde má založit kostel mu určuje nadpřirozené divoké prase nebo aspoň holubice, orat může třeba s jeleny (a ti ho také někdy odvázejí na jeho poslední cestě). I mohutné stromy se – po jeho modlitbě – vytrhávají z kořenů a dokonce chodí. Vlastní-li koň, je ono zvíře schopno cválat po mořských vlnách. Jeho požehnaní má neobyčejnou sílu a trvá po celé generace, světčovi nepřátelé se naopak zažíva propadají pod zem nebo jim Boží blesk zapálí hrad. Cestování na netvorech z hlubin moře či sloužení eucharistické slavnosti na jejich hřbetě je příjemným zpestřením zbožného života. Konverzace

s anděly není neobvyklá a sám Kristus čas od času svatého osobně obdaruje – třeba biskupskou berlou nebo oltářem...“

Ačkoliv v tomto vydání nenajdeme seznam použité literatury, z rozsáhlého poznámkového aparátu lze tušit poměrně kvalitní zdroje autorova bádání, zejména anglojazyčné. Text spisu působí značně nesourodě, což je ovšem dáno povahou zpracovávaného materiálu z časopiseckých statí a ovšem přirozeně nemožností vystavět z legend jakýkoli souvislý příběh. Přestože je text z větší části psán formou rešerše s badatelským závěrem, vystupuje z něj díky citacím a narativní struktuře do popředí duch keltského křesťanství velmi plasticity a poutavě. Právě v tomto pozoruhodném spojení badatelské a výpravné stránky textu spatřuji novost a tvořivou metodu zpracování málo uchopitelného tématu, jehož duchovní poklad tkví v setkání dvou světů: světa unikátní keltské přírodní myto-

logie se světem rituálů a legend latinského křesťanství prvních sedmi století našeho věku. Dílo lze objednat přímo u autora nebo v úřadu plzeňské diecéze CČSH.

Dávám této knize do vínku tři věci. Za prvé, aby si s ní čtenáři uvědomili, jak tenká je hranice mezi opravdovou svatostí a skutečným životem na této zemi, hranice spočívající ve vědomé přítomnosti. Jak napsal mystik Eckhart Tolle: „Vaši nespokojenost nezpůsobuje realita jako taková, ale to, co si o ní myslíte.“

Za druhé, aby otevřela čtenářům srdce pro inspirativní a kreativní chápání živé křesťanské víry. Bůh totiž skrze nás a mezi námi neustále všechno tvoří nové (J 21,5).

A za třetí, aby čtenáři připomněla, že bez odvahy jakožto mentality mýtických králů nelze žít život ani dnes. Ať už je to život hmotný či duchovní. Koneckonců, proč bychom jej vlastně měli takto rozdělovat?

Tomáš Procházka

Zprávy

Srdečně vás zveme na výstavu do Husova sboru
v Praze - Vršovicích (Moskevská 34/967, Praha 10).

Jiří Bělohávek:
Abstraktní svět „první filosofie“.

Výstavu je možné navštívit do 29. 6. 2020.
Těšíme se na vás!

Nové termíny akcí v NO Uherský Brod

28. 3. 1592 – 15. 11. 1670 - 350. výročí úmrtí J. A. Komenského

Církev československá husitská v Uherském Brodě vás zve k nadčasovým setkáním s J. A. Komenským v chrámu Mistra Jana Husa.

Pátek 12. 6. v 18,45 h: **Komenský - známý i neznámý.** Přednáška PhDr. M. Polákové, profesorky gymnázia v Uh. Hradišti, nositelky hlavní ceny E. E. Kische za literaturu faktu

Sobota 27. 6. v 15 h: **Komenský – myslitel a humanista.** Přednáška PhDr. M. Pánkové, koordinátorky Národních oslav JAK a ředitelky Národního pedagogického muzea a knihovny JAK v Praze

17 h: Koncert barokní duchovní hudby. Anna a Ondřej Muchovi – cembalo, Jan Tomanek – housle.

Na podzim připravujeme přednášku: Sobota 10. 10. v 15 h **Komenský – teolog.** Přednášet bude děkanka HTF UK, Doc. Kamila Veverková. IP

Jsem Bohem milovaná/ný? Přidej se k nám na chvály!

Kde? Slavkov u Brna, fara ČČSH
Kdy? 19. 6. 2020. V kolik? Ve 20 hodin.

Chvály můžete sledovat také online na facebooku: Maja Vostřelová

Chvály pořádá náboženská obec ČČSH Slavkov u Brna

Vnější tvář islámu...

Dokončení ze str. 1

nechápu bezvěrectví, vůbec to nemají ve slovníku, je to jakýsi koánový paradox, nesmysl. Každopádně to v nich vyvolávalo silný náboženský šok, asi jako by lyžař svištěcí po zasněžené sjezdovce dolů vykládal ostatním, že nevěří v existenci sněhu, ale lyžuje rád. Podobně je pro muslimy nevěřit ve stvořitele bytí, ale být, a dokonce být rád. U nás většinou respektujeme i lyžaře, kteří za jízdy popírají existenci sněhu.

Po okouzlení vnější tváří islámu v Africe a Asii jsem ovšem zažil výrazný náboženský šok v Evropě, konkrétně v belgickém Bruselu, kde jsem omylem vystoupil z autobusu v muslimské čtvrti. Bylo to několik týdnů po návratu z cesty po Sýrii a já jsem se výstupem z autobusu jedním krokem pomyslně propadl v čase zpátky do Sýrie. Rozhodně jsem se necítil být v Belgii: všechny nápisy v arabštině, na ulici více žen v burkách než v Sýrii (tam se burky masově nenosí), na každém druhém rohu kebab, přímo přede mnou mešita a na chodníku modlíci se muži v dželábích na malých modlitebních koberečích. Něco se ale změnilo. Výrazně. Muslimové na mě hleděli nepřijemně. Podmračenými pohledy a nadávkami v arabštině (kterým po roce práce v Egyptě rozumím) mě vyháněli ze „své“ čtvrti do „mě“ čtvrti, kam se svou barvou kůže a vyznáním patřím. Ryze subjektivně musím přiznat, že zatímco v Sýrii – a vlastně v celém islámském zeměpásu – jsem nikdy necítil přímé nebezpečí, v muslimské čtvrti Bruselu jsem nebezpečí cítil. Lidé mi pohrdavými pohledy dávali najevo, že tam nepatřím, že je to jejich výsostné území. Tento pocit jsem znovu zažil v muslimské čtvrti norského Osla, kde mně dokonce pákistánský prodávčák v jednom americkém fastfoodu doporučil, abych se co nejrychleji odporoučel tam, kam patřím. Postuluji, že někteří, a zdůrazňuji někteří, muslimové v Evropě tendují k exkluzi

původních obyvatel z čím dále větších teritorií.

Jistě, cizinci se v zahraničí při dlouhodobém pobytu snaží vyhledávat krajany, žít pospolu, zakládat si své domácí restaurace s nabídkou pokrmů, které jim v jiné kultuře chybí atd. I my jsme takto žili v Egyptě a jinde. Ovšem rozhodně jsme v Egyptě cíleně nebudovali českou čtvrt, ze které bychom vyháněli všechny ostatní včetně starousedlíků. To se ovšem v mnohých evropských velkoměstech děje. Kdo to nechce vidět, ten si buď lže, nebo taková místa nenavštěvuje a čte svět přes růžové brýle. Ovšem mezináboženský dialog se přes růžové brýle nevede. Je to velká možnost pro lidstvo, je to úkol, je to šance. Růžové brýle jsou únikem před skutečnou realitou. Ne, o cizí zemi nemůže podávat zprávu hotelový turista, který se pohybuje po bezpečných bodech vytyčených knižním průvodcem typu poznejte to nejlepší, rychle, levně, bezpečně. Dialog mimo jiné rovněž znamená sundat si růžové brýle, nenechat se opít rohlíkem a také druhému říci, co se nám příliš nezamlouvá. Tato muslimská exkluze a cílené rozšiřování „jejich území“ v evropských městech se mi vůbec nelíbí. Nemám absolutně nic proti muslimům kdekoli na světě, islám mám naopak rád a mám mnoho dobrých muslimských přátel po celém Středním východě, ovšem nerad vidím genezi exkluzivních oblastí, kam mohou pouze lidé jedné výlučné skupiny, a když tam zabloudí někdo cizí (a často paradoxně rozený občan té země), ocitne se v nesnázích, a již existují oblasti, kde mu jde o život. Kdo tvrdí opak, ten se mýlí, pravděpodobně proto, že necestuje nebo cestuje turisticky v zajištěné skupině s průvodcem, kde se dívá z ohrady za její horizont jako ovce.

Přidám jiný – tentokrát rasový – příklad: Vypravil jsem se s kamarádem (oba běloši) v americkém New Yorku opatrně nahlédnout do čtvrti Harlemu a Bronxu. Chtěli jsme si ověřit, zda je skutečně pravda, co se

o těchto čtvrtích traduje. Ano, je to pravda. Dostali jsme se jen asi 500 metrů do výlučně černošské oblasti. Okamžitě nám byla vystavena stopka a pouliční gang nás vyprovodil zpátky do naší „bílé oblasti“. Rasový problém je v USA třaskavina, o které se nesmí mluvit, ale stačí škrtnout sirkou, problém okamžitě vybuchne a každý hned ví, na jaké straně stojí, a když jste běloši, můžete vykřikovat cokoli o toleranci a dialogu, nebude vám to nic platné. Když to bouchne, stojíte jednoduše na straně bílých a dostanete co proto od druhé strany. Přesně toto nechci dopustit v Evropě! Necht' si na starém kontinentu žije kdo chce, líbí se mi princip svobody a ius peregrinandi, ale neznám žádné vrozené právo na vytváření exkluzivních uzavřených oblastí. Rovnice „my vás zde přivítáme a vy si vytvoříte své oblasti, kam nás nepustíte“ nemá logiku, je zvrácená a v rámci dialogu proti ní musíme bojovat. Dialog je dialog, nikoli otevřenost z jedné strany a uzavřenost ze strany druhé. Pro jistotu znovu opakuji, že islám mám rád a nelze mě podezřít z nějaké fobie vůči muslimům. Prožil jsem mezi nimi v islámském zeměpásu více než tři roky a byly to tři roky překrásné. Jeví se mi, že mnozí muslimové se přesídlením do Evropy mění, jako by nasáli západoevropskou aroganci vůči východu nebo jako by zvolili určitý obranný postoj a rozpomněli se na své náboženské či spíše kulturní tradice. Popsané nesouvisí ani tak s islámem, jako spíše s lidmi a jejich reakcí na novou životní etapu. Zbývá dodat, že i věřící ostatních náboženství v Evropě vytvářejí své čtvrti, ale např. v indické (hinduistické) čtvrti v Londýně jsem se cítil zcela bezpečně a komfortně, nikdo mi ani nenaznačil, že tam nepatřím. Malá hinduistická svatyně mezi tradičními britskými domy mě vůbec neurážela. Totéž jsem cítil mezi sikhy a dalšími skupinami. Myslím, že v hodnotném mezináboženském dialogu je třeba nalévat si čistého vína.

Ondřej Havelka
Zdroj: info.dingir.cz

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Letnice

Dvojice písmen chybějících v textu (podle Jan 20,21-22) najdete v nápovědě, ovšem v přeházeném pořadí.

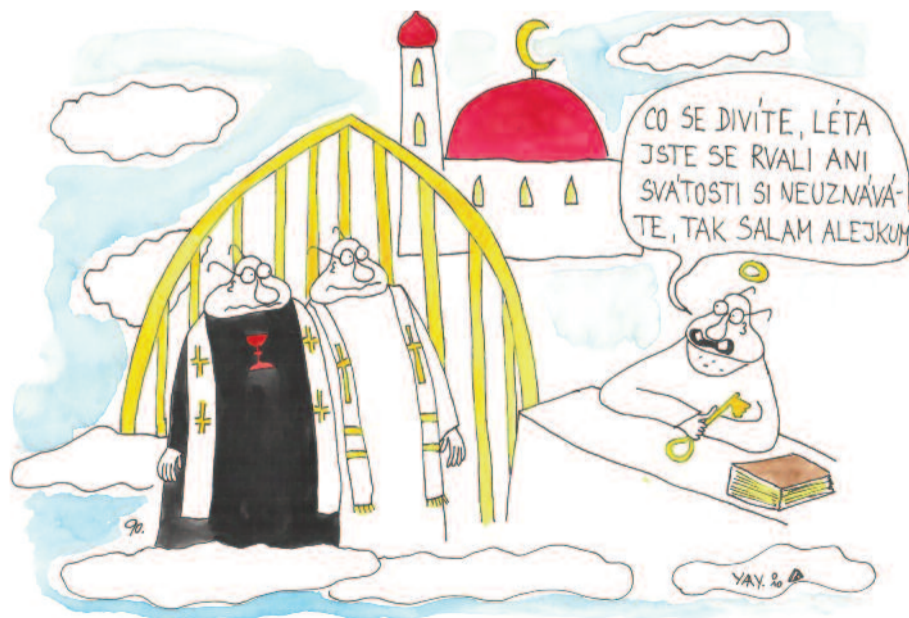
JE..Š ..KL S..M U..D..K.. PO..L.. V.. J..O ..E PO..AL OT..
P..J..TE D..A SV..É..

Nápověda:

MĚ, ÁS, ŘI, VÝ, MN, UCH, SÍ, NÍ, ŽÍ, ÁM, AT, EC, HO, ČE, ŘE,
ŮM, AK, SL,

(Řešení z minulého čísla: Zjevení.)

Jana Krajčířiková

Autor kresby: Tomáš Altman

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Vydává Ústřední rada Církve československé husitské, Wuchterlova 5, 160 00 Praha 6

Redakce: Vedoucí redaktorka ThDr. Klára Břeňová, redaktoři: Mgr. Josefina Hudcová, Mgr. Ervín Kukuczka, grafik Milan Udržal; tel.: 220 398 107, e-mail: cesky.zapas@ccsh.cz

Redakce si vyhrazuje právo na úpravy a krácení příspěvků. Tisk: Grafotechna. Distribuce: ADLEX, spol. s r.o. Xaveriova 1888/45, Praha 5 150 00

Předplatné: Mgr. Dagmar Pišová, tel.: 220 398 117, e-mail: prodejna.blahoslav@ccsh.cz. Reklama: tel. 220 398 117

MK ČR E 127 ISSN 0323-1321

